

Cat.4 #3 Schuld belijden kan/ moet ook voor historische zonden,

ook al strijdt het met ons individualisme.

Van Pieter Bos

Dit artikel verscheen op 13 aug. 1999 in "Vrijplaats" van het Nederlands Dagblad, Het is nog steeds relevant.

In een serie artikelen naar aanleiding van het vergeving vragen voor het kwaad van de kruistochten stelde (wijlen) Pieter van Kampen een aantal vragen; enkele broeders die erover meedachten gaven iets van hun mening weer. Cees Rentier beantwoordde ze niet maar raadde aan: "...uitleven en doorgeven Wie er wissen kan"; (wijlen) ds. A.A. Spijkerboer raadde aan niet te ver terug te gaan in de geschiedenis; Jeno Sebök begint een Bijbelstudie, maar eindigde toch met vragen; en prof. A. Th. van Deursen zegt: zwarte bladzijden zijn nu eenmaal zwart, bij alle betrokken partijen. Pieter Bos probeerde een paar vragen vanuit de bijbel te beantwoorden. In dit artikel.

Schuld belijden kan ook voor historische zonden, door Pieter Bos

"Wilt u mij vergeven dat ik voor mijn bekering de Hollanders vele malen heb vervloekt?" vroeg een vrouw me na afloop van een dienst in Sao Paulo, Brazilië, waar ik had gesproken (augustus '99), "want omstreeks de eeuwwisseling kwamen de Nederlandse kolonisten met lasso's de meisjes van onze (indianen-)stam vangen voor slavernij. Mijn overgrootmoeder was zo'n slachtoffer; mijn grootmoeder is geboren uit gedwongen prostitutie".

Wat moest ik zeggen? "Mevrouw, ik wist niet eens iets van die vervloeking af." Of: "Mevrouw, die oude schande kan u of mij toch niet meer deren?" Of moest ik met Nehemia zeggen: "Mevrouw, ik, mijn vaderen en mijn volk hebben gezondigd" (Neh. 1:4-7)?

Schuld verjaart niet!!

In principe had ik helemaal geen keus. Want in principe worden de volken straks in het oordeel ter verantwoording geroepen voor hun daden in hun geschiedenis. Over de praktische uitwerking kunnen we discussiëren. Maar of het plezierig aanvoelt om met oude schuld te worden geconfronteerd, dan wel of "de andere partij" ook schuldig is, doet niet af aan het principe.

Volken zullen worden geoordeeld

- vanwege de oorlogen die ze hebben gevoerd (Jes. 2:4, Micha 4:3, Amos 1 en 2),
- vanwege hun gedrag t.o.v. Jezus "minste broeders" (Joel 3:19, Matt 25:40,45),
- vanwege het gierig handelen met Babylon en
- vanwege het zich overspelig met haar gedragen (Openb. 17, 18).

God spreekt David aan op de zonden van zijn voorganger Saul tegen het verbond van diens verre voorganger Jozua met de Gibeonieten (resp. 40 en 400 jaar geleden, 2Sam 21); Jezus spreekt "moeder Jeruzalem" aan op het bloed van Zacharia en Abel (resp. 400 en 4000 jaar geleden (1), Matt 23:29-37). Jezus waarschuwt de Galileïsche steden voor het oordeel over de steden in en buiten Israël (Matt 11:20-24). Volken zullen zich dus uiteindelijk moeten verantwoorden, over misschien wel heel oude schulden. Oude en Nieuwe testament maken dit duidelijk. Het feit dat wij niet begrijpen hoe God individuele en corporatieve schuld kan scheiden, moet ons niet verleiden het principe uit het oog te verliezen.

Bij voorbeeld: de slavenhandel.

Als voorbeeld de slavenhandel in de 17-19de (!) eeuw. De Staten van Zeeland hebben in 1597 duidelijk uitgesproken dat slavenhandel zonde was. De hoge ambtenaar Jakob Cats deed later hetzelfde in woord en gedicht. Desondanks begon de West Indische Compagnie in 1628 met slavenhandel. En bij de Vrede van Munster in 1648 waren de rechten tot slavenhandel op Spaanse koloniën onderdeel van de vredesonderhandelingen. De slavenhandel was dus naar woorden van die tijd een zonde, en wel van nationale schaal. Dat wacht op ons in het eindoordeel.

Individualisme, iets van deze tijd.

Ik begrijp wel wat er dwars zit: ons individualisme. Het westerse levensgevoel heeft weg-geërodeerd wat in ZO-Europa, Afrika en Azië nog bestaat en wat normaal is in bijbels denken: een volk is niet maar: veel mensen van dezelfde soort. Nee, een volk is een persoonlijkheid, met een bestemming, met een geschiedenis, en met een verantwoordelijkheid voor beide. Haar geschiedenis is langer en haar verantwoordelijkheid groter dan van haar individuele leden samen.

Volken worden aangesproken als persoon: O jonkvrouw Israël, O dochter Moab. In Jes. 47: O jonkvrouw Babel en O wellustige Babel. Volken worden opgedragen God te loven (o.a. Ps. 117); ze ontvangen een erfenis (Deut. 32:8); ze worden in OT en NT gewaarschuwd dat er een oordeel komt. Achan vertegenwoordigt zijn héle volk, zodat God tegen de nietsvermoedende Jozua kan zeggen: "Israël heeft gezondigd"! Maar Daniël als voorbidder (Dan 9) vertegenwoordigde ook zijn héle volk. Als Juda of Jeruzalem zondigt zegt God namelijk: Ik zoek naar iemand die zijn volk of stad wil vertegenwoordigen in schuldbelijdenis, want anders moet ik wel straffen (Jes. 59:16-17, Jer. 5:1, Ez. 22:30). Dit begrip, dat elk persoon zijn volk vertegenwoordigt, ten kwade en ten goede, hoort gewoon bij individueel en corporatief persoon zijn.

Op de bres willen staan.

Moeten we nu gelaten het eindoordeel afwachten, het "rechtsgeding van God met de volken" in Jes. 41-48? Volgens het openingsvers, Jes. 41:1, hoort het kustland Nederland in ieder geval tot de gedaagden! Zal iemand de euvele moed hebben (nog afgezien van de overtuigingskracht) God voor te rekenen dat de Republiek der Verenigde Nederlanden niet hetzelfde is als het Koninkrijk der Nederlanden? Of moeten we open staan voor Gods appèl: "Ik zocht naar een man die op de bres wilde staan, die zijn volk of stad wil vertegenwoordigen in schuldbelijdenis, want anders moet ik wel straffen?" Daniël liet zich vinden.

Daniël leest dat volgens Jeremia de ballingschap 70 jaar zal duren. Als hij berekent dat die tijd is verstreken, bedenkt hij ook dat de reden van de ballingschap, Juda's nationale zonde, nog nooit als zonde is beleden. God kan dus, in juridische zin, nog niet tot vervulling van zijn belofte overgaan. Daarom belijdt hij eerst, vijftien verzen lang (Dan 9:5-19), de zonden van zijn volk, zich met zijn volk identificerend, smekend: "O Here, hoor, o Here, vergeef". Pas daarna vraagt hij om terugkeer van het volk.

De terugkeer komt dan inderdaad op gang.

Als echter de terugkeer na ongeveer veertig jaar stagneert, belijdt Ezra weer dezelfde zonden, 9:6-15. Opnieuw komt de terugkeer op gang.

Bij stagnatie nog weer tien jaar later is het Nehemia die dezelfde zonden identificerend belijdt. Dan lijkt het genoeg.

Niet parmantig zijn.

Een laatste opmerking over de praktische toepassing. Parmantigheid van voorbidders die menen met een enkel gebed een historische schuld te hebben opgelost, is uit de boze. God zoekt mannen en vrouwen die zich willen identificeren met hun volk ten goede, die zich verootmoedigen omdat ze Gods heiligheid beseffen, en die beseffen dat vervloekingen een barrière zijn voor de voortgang van Gods werk in b.v. evangelisatie en zending. De mensen die de kruistochtenroute hebben nagelopen om schuld te belijden waren als Daniël, een voorbidder op zijn eentje. Mag ik de geschiedenis zo lezen: God liet het eropaan komen dat ook een priester-schriftgeleerde Ezra, en later nog weer een gouverneur Nehemia, voor dezelfde nationale zonden schuld beleden. Met andere woorden, en toegepast op onze tijd: God is blij met het gebed van de voorbidder, maar wacht tot ook de geestelijke leiders verantwoordelijkheid op zich nemen, en tot uiteindelijk ook de regering dat doet!

De verzoeningsmars voor de kruistochten was een manifeste Daniël-stap voor oude zonden van de kerk. Zijn wij bereid tot Daniël-stappen? En blijft "de kerk" dan toekijken, discussiëren? Of komt ze tot Ezra-stappen, ter wille van de voortgang van Gods werk?